

Huolehtimalla kasvinterveydestä kotipuutarhassa suojelet puutarhaasi ja ympäristöä kasvitaudeilta ja tuholaisilta

Kasvitaudit ja tuholaiset aiheuttavat riesaa puutarhassa. Tavanomaisten kasvitautien ja tuholaisten lisäksi on hyvä opetella tunnistamaan keskeiset karanteenituhoojat.

Kotipuutarhureiden aktiivisuus ja ilmoitukset tuhoojista ovat arvokkaita, koska niiden avulla voidaan saada tietoon puutarhaan liivahtaneet karanteenituhoojat. On myös hyvä olla tietoinen kasvien tuontiin liittyvistä rajoituksista, jotta ei vahingossa tuo maahan karanteenituhoojia tai muita vieraslajeja.

Karanteenituhoojia ovat esimerkiksi koloradonkuoriainen, tulipolte ja aasianrunkojäärä

Koloradonkuoriaisia on muutaman vuoden tauton jälkeen todettu useampi esiintymä

kesällä 2024. Niiden tarkkailu kannattaa ottaa tavaksi aina perunamaata hoitaessa. Koloradonkuoriainen on helppo havaita perunalta kirkkaan värinsä ansiosta. Sen toukat ovat pulleita ja oransseja, ja aikuiset noin senttimetrin mittaisia, kelta-mustaraidallisia kovakuoriaisia. Toukat syövät perunan lehdet kokonaan. Koloradonkuoriaisen on moni sekoittanut harmittomaan pyjamaluteeseen, jonka raidat ovat kylläkin selvästi eriväriset eli puna-mustat.

Tulipolte on omenapuiden, päärynäpuiden ja useiden Rosaceae-heimon koristekasvien bakteeritauti, joka lakastuttaa, mustuttaa ja jopa tappaa isäntäkasvinsa. Tulipolte-ta tarkkaillessa kannattaa versojen ja lehtien oireiden lisäksi kiinnittää huomiota oksiin ja runkoon. Näkykö tummia laikkuja? Lämpimällä säällä

oireellisista kasvosista erityy kullertavaa bakteerilimaa. Aasianrunkojäärä matkustaa puisessa pakkausmateriaalissa ympäri maailmaa, ja on jo kerran päätenyt Suomeenkin. Se tuhoaa lehtipuita. Aikuinen jäära on huomiota herättävän kookas ja kiiltävä, mustavalkoinen kovakuoriainen,

Siemenperunana ei pidä käyttää kaupan ruoka-perunoita. Niiden mukana saattaa tulla levittäneeksi puutarhaan kasvintuhoojia, jotka säilyvät maaperässä vuosikausia.

jolla on lisäksi pitkät tuntosarvet. Jäärän toukat tekevät tuhojaan lehtipuiden runkojen sisällä, jossa ne voivat viettää jopa useampia vuosia Suomen olosuhteissa. Aikuinen jäära poraa runkoon pyöreän noin senttimetrin mittaisen ulostuloreiän.

Lisää kuvia ja tietoa karanteenituhoojista löydät Ruokaviraston verkkosivuilta: www.ruokavirasto.fi/kasvintuhoojahaku.

Matkustaessa huomioi kasvien tuontirajoitukset

EU:n ulkopuolisiin maihin matkustaessa on hyvä huomioida jo etukäteen, että kasveja, siemeniä tai tuoreita kasvituotteita ei käytännössä voi tuoda matkalta kotiin. Niillä pitäisi olla lähtömaan viranomaisen myöntämä kasvinterveystodistus, jonka

hankkiminen on melko mahdollon tehtävä matkailijalle.

Vaatimuksen tarkoituksena on estää karanteenituhoojien päätyminen EU:n alueelle matkatuliaisien mukana. EU:n ulkopuolella matkustaessa on siis tyydyttävä ottamaan kasveista kuvat muistoksi. Myös Kanariansaaret on tämän suhteen EU:n ulkopuolinen alue. Poikkeuksena säännöstä ovat muutamat eksoottiset hedelmät, joiden tuominen onnistuu myös tuoreena ilman todistusta (ananas, banaani, durio, kookospähkinä ja taateli). Kuivattuja tai muuten käsiteltyjä kasvipörsäisiä elintarvikkeita kuten kahvia, teetä, pähkinöitä, kuivattuja yrttejä, kuivattuja hedelmiä sekä mausteita saa tuoda ilman todistusta.

EU:n alueella matkustaessa ollaan sisämarkkinoiden alueella, jossa rajoituksia

kasveille on paljon vähemmän. Joitakin rajoituksia kuitenkin on liittyen Suomen suoja-alueisiin. Tulipolteen isäntäkasveja (esimerkiksi omenapuut, päärynäpuut ja tuhkapensaat) ja siemenperunaa ei saa tuoda Suomeen ilman suoja-alue- eli PZ-kasvipassia. Yleensä toisessa EU-maassa myytävissä tuli-

Kauppan tomaateista tai paprikoista otetuista siemenistä ei pidä kasvattaa itselleen taimia. Ne voivat sisältää esimerkiksi siemenlevintäisiä virustauteja.

polteen isäntäkasveissa tai siemenperunoissa ei ole Suomen vaatimukset täyttävää kasvipassia, joten nämä pitää hankkia kotimaasta. Muutenkin ulkomaan hankintoja on syytä harkita. Myös toisissa EU-maissa esiintyy monia kasvintuhoojia, joita ei vielä ole Suomessa. Mahdolliset ostokset kannattaa tehdä ammattimaisilta toimijoilta, joiden myymät kasvit kuuluvat valvonnan piiriin.

Kasvien tuontimääräykset ja oma harkinta mukaan myös verkko-ostoksille

Omaa harkintaa on syytä käyttää aina, kun hankkii kasveja ulkomaisista verkkokaupoista. Verkkokaupan luotettavuuden lisäksi pitää huomioida, onko verkkokauppa EU:ssa vai unionin ulkopuolella, ja mistä tavara lähetetään. EU:n ulko-

puolelta tilatessa on tärkeää tietää, että kaikkien kasvien tilaaminen ei onnistu, koska kasvi voi olla tuontikiellossa. Esimerkiksi havukasvit, siitruksut ja viiniköynnökset ovat tuontikiellossa EU:n ulkopuolelta, koska niihin liittyy suuria tuhojariskejä. Kaikki kasvit, siemenet ja muut lisäaineistot kuten pistokkaat tarvitsevat kasvinterveystodistuksen EU:n ulkopuolelta tilatessa. Varmista ennen tilaamista, että saat niille todistuksen mukaan. Tavarat myös tarkastetaan Suomeen saapuessa, ja tarkastus on maksullinen. Myös kasvinterveystodistus on maksullinen.

Hyvä viljelyhygieniä auttaa kasvitautien ja tuholaisten hallinnassa

Terveet taimet ja siemenet ovat perusta onnistuneelle koti-

tarvelijelylle. Taimiostoksilla kannattaa olla tarkkana ja valita ostoskoriin terveen ja elinvoimaisen näköisiä taimia. Perunanviljelyyn tulee käyttää vain sertifioitua eli tarkastettua siemenperunaa. Sen tunnistaa pakkaukseen kiinnitetystä vakuustodistuksesta. Istuttamalla ruokaperunaksi kasvatettua perunaa voi levittää puutarhaan kasvintuhoojia kuten peruna-ankeroisia, jotka säilyvät maaperässä vuosikausia. Kaupan tomaateista tai paprikoista otetuista siemenistä ei pidä kasvattaa itselleen taimia. Tällaiset siemenet voivat sisältää esimerkiksi siemenlevintäisiä virustauteja. Kylvöjä varten kannattaa siis hankkia siihen tarkoitettuja siemeniä.

Hyvään viljelyhygieniaan kuuluu myös vuoroviljelyn suominen, eli samaa yksivuotista kasvia ei kannata

↑ Tulipolte aiheuttaa versojen lakastumista ja kuoliolaikkuja oksiin ja runkoon. Kuvat: Leena Silho.

kasvattaa samassa paikassa montaa vuotta peräkkäin. Kylvöastioiden ja ruukkujen puhtaana on tärkeää, ja ne kannattaakin pestä hyvin ennen istuttamista. Kasvialustana on hyvä käyttää laadukasta multaa.

Taudinaiheuttajat voivat levittää myös kosketuksen välityksellä. Työvälineet, kuten kuokat ja saket kannattaakin pestä säännöllisesti. Kasvintuhoojia sisältävät kasvit ja tarvittaessa myös kasvialustat tulee hävittää. Huomioi, että maalevintäiset kasvintuhoojat eivät tuhoudu kompostissa.

Erityisasiantuntijat Paula Lilja ja Miia Pasanen sekä viestinnän asiantuntija Paavo Ihalainen Ruokavirasto

i Karanteenituhoojat ovat lainsäädännössä säädeltyjä kasvitauteja ja tuholaisia, joiden pääsy EU:n alueelle halutaan estää tai leviämistä rajoittaa. Ne on arvioitu erityisen haitalliseksi Euroopan kasvin tuotannolle ja luonnolle. Takäläisillä kasveilla ei välttämättä ole niille vastustuskykyä, ja usein myös luontaiset viholliset puuttuvat. Siksi ne voisivat aiheuttaa esimerkiksi pahoja metsätuhoja.

Ruokavirasto valvoo EU:n ulkopuolelta tuotavien kasvien terveyttä ja kartoittaa karanteenituhoojia perunapelloilla, kasvihuoneilla ja taimitarhoilla. Myös metsiä kartoitetaan.

Jos epäilet löytäneesi karanteenituhoojan, ilmoita siitä kera Ruokavirastoon: kasvinterveys@ruokavirasto.fi

Koloradonkuoriaisen oranssit toukat esiintyvät ryppäinä perunan lehdillä. Kuva: Jyrki Tomminen.

Koloradonkuoriaisaikuinen on kelta-mustaraidallinen. Kuvallähde: AnRo0002, Wikimedia Commons.

Aasianrunkojäärä on kiiltävä, mustavalkoinen ja isokokoinen kovakuoriainen. Kuva: Ville Welling.

Kotipuutarhurin muistilista kasvinterveyden suojelemiseksi:

- Opettele tunnistamaan keskeiset karanteenituhoojat kuten koloradonkuoriainen, tulipolte ja aasianrunkojäärä ja tarkkaile kasvitauteja ja tuholaisia puutarhassa.
- Ilmoita Ruokavirastoon, jos havaitset karanteenituhoojan: kasvinterveys@ruokavirasto.fi.
- Älä torju karanteenituhoojaa omatoimisesti, sillä niiden hävittäminen kuuluu viranomaiselle.
- Huomioi tavanomaisten kasvitautien, tuholaisten ja rikkakasvien torjunnassa vastuulliset toimintatavat, ohjeita löydät esimerkiksi Tukesin ja Marttojen verkkosivuilta.
- Ole tarkkana taimiostoksilla. Osta vain terveen ja elinvoimaisen näköisiä taimia.
- Käytä tarkastettua (sertifioitua) siemenperunaa. Sen tunnistat pussiin merkitystä vakuustodistuksesta.
- Älä riskeeraa! Harkitse, onko välttämätöntä hankkia kasvien taimia ja siemeniä ulkomailta. Monessa maassa esiintyy sellaisia kasvintuhoojia, joita ei ole Suomessa.
- Kun matkustat tai tilaat kasveja tai siemeniä ulkomaisista verkkokaupoista, selvitä kasvinterveysvaatimukset Ruokaviraston verkkosivuilta.

Lisätietoa: www.ruokavirasto.fi/kotipuutarha

